

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România” (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Curtea (Camera)
CAUZA SCHIESSER ÎMPOTRIVA ELVEȚIEI
(Cererea nr. 7710/76)
Hotărâre
4 decembrie 1979

În cauza Schiesser,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, reunită, în conformitate cu art. 43 (art. 43) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”) și cu dispozițiile relevante din regulamentul Curții, într-o cameră compusă din următorii judecători: dl. G. BALLADORE PALLIERI, *președinte*, dl. M. ZEKIA, dl. R. RYSSDAL, dna. D. BINDSCHEDLER-ROBERT, dl. D. EVRIGENIS, dl. P.-H. TEITGEN, dl. F. MATSCHER, și dl. M.-A. EISSEN, *grefier*, și dl. H. PETZOLD, *grefier adjunct*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 24 aprilie și 26 octombrie 1979,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

Procedura

1. Cauza Schiesser a fost înaintată Curții de către Comisia Europeană a Drepturilor Omului („Comisia”) și de Guvernul Confederației Elvețiene („Guvernul”). La originea cauzei se află cererea îndreptată împotriva statului respectiv, prin care un resortisant elvețian, domnul Friedrich Schiesser, a sesizat Comisia la 15 noiembrie 1976 în temeiul art. 25 (art. 25) din convenție.

2. Atât cererea Comisiei, la care a fost anexat raportul prevăzut la art. 31 (art. 31) din convenție, cât și cererea Guvernului, au fost depuse la grefa Curții în termenul de trei luni stabilit la art. 32 § 1 și art. 47 (art. 32 § 1, art. 47) – prima la 16 mai 1978 și a doua la 11 iulie 1978. Prima cerere făcea trimitere la art. 44 și art. 48 lit. a) și la declarația prin care Confederația Elvețiană a recunoscut competența obligatorie a Curții (art. 46); a doua cerere făcea trimitere la art. 45, art. 47 și la art. 48 lit. d). Scopul celor două cereri este obținerea unei decizii a Curții cu privire la problema stabilirii dacă faptele cauzei indică sau nu o încălcare de către statul pârât a obligațiilor care îi revin acestuia în temeiul art. 5 § 3 din convenție și dacă reclamantul are sau nu dreptul de a invoca art. 5 § 4.

3. Camera de șapte judecători care urma să fie constituită îi includea, în calitate de membri *ex officio*, pe doamna D. Bindschedler-Robert, judecătorul ales de cetățenie elvețiană (art. 43 din convenție) și domnul G. Balladore Pallieri, Președintele Curții (art. 21 § 3 lit. b din Regulamentul Curții). La 31 mai 1978, în prezența grefierului adjunct, Președintele Curții a

desemnat prin tragere la sorți ceilalți cinci membri, și anume dl. M. Zekia, dl. R. Ryssdal, dl. D. Evrigenis, dl. P.-H. Teitgen și dl. F. Matscher (art. 43 în fine din convenție și art. 21 § 4).

4. Dl. Balladore Pallieri și-a asumat funcția de președinte al Camerei (art. 21 § 5). Acesta a confirmat, prin intermediul grefierului adjunct, opinia agentului guvernamental și a delegaților Comisiei în ceea ce privește procedura de urmat. La 15 iunie 1978, acesta a decis că agentul trebuia să depună un memoriu până la 31 octombrie 1978 și că delegații aveau dreptul să răspundă la acest memoriu în termen de două luni de la data la care grefierul le transmitea memoriul Guvernului.

Guvernul a depus memoriul său la 30 octombrie 1978. La 18 decembrie, secretarul Comisiei a informat grefierul că delegații urmau să răspundă la memoriul Guvernului în cursul ședințelor și i-a trimis o notă cu observațiile avocatului reclamantului privind raportul Comisiei.

5. După ce a consultat, prin intermediul grefierului, agentul guvernamental și delegații Comisiei, la 12 ianuarie 1979, președintele a stabilit data deschiderii ședinței pentru 23 ianuarie.

6. Ședințele s-au desfășurat în public la Palatul Drepturilor Omului din Strasburg, la 23 ianuarie 1979. Imediat înainte de deschiderea acestora, Curtea a ținut o scurtă ședință pregătitoare.

Au compărut în fața Curții:

- pentru Guvern:

Dl. J. VOYAME, Directorul

Direcției Federale a Justiției,

Agent,

Dl. R. HAUSER, Profesor

la Universitatea din Zürich,

Dl. O. JACOT-GUILLARMOD,

din cadrul Direcției Federale a Justiției,

Avocați;

- pentru Comisie:

Dl. J. FROWEIN,

delegat principal,

dl. B. KIERNAN,

delegat,

Dl. E. SCHÖNENBERGER, care îl reprezentase pe

reclamant în fața Comisiei, asistând

delegații în temeiul art. 29 §. 1 a doua teză din

Regulamentul Curții.

Curtea a ascultat declarațiile domnilor Voyame și Hauser, pentru Guvern, și ale domnilor Frowein, Kiernan și Schönenberger, pentru Comisie, precum și răspunsurile acestora la întrebările adresate de Curte.

În fapt

1. Fapte proprii reclamantului

(a) Arestarea preventivă inițială a domnului Schiesser

7. Dl. Friedrich Schiesser, resortisant elvețian născut în 1952, locuiește în Winterthur (Cantonul Zürich). La 5 aprilie 1976, după ce se ascunsese de poliție de ceva timp, acesta s-a predat.

A fost adus imediat în fața procurorului Districtului Winterthur (Bezirksanwalt). Acesta din urmă l-a audiat pe domnul Schiesser în absența avocatului său și ulterior, în aceeași zi, a emis o ordonanță prin care a dispus arestarea preventivă a acestuia (Untersuchungshaft).

Procurorul districtual avea suspiciuni serioase că reclamantul a săvârșit sau a încercat să comită mai multe infracțiuni de furt calificat și se temea că acesta ar putea distruge probele [art. 49 lit. a) din Codul de procedură penală al Cantonului Zürich - Strafprozessordnung, denumit în continuare StPO].

8. Domnul Schiesser a introdus o plângere (Rekurs) împotriva ordonanței menționate anterior, dar a fost respinsă de Procurorul General al Cantonului Zürich (Staatsanwalt) la 13 aprilie 1976. Procurorul general, preluând motivele invocate de procurorul districtual, a precizat că nu fuseseră încheiate cercetările și că existau motive să se creadă că reclamantul, care nu avea un domiciliu stabil în Elveția, ar putea să se ascundă.

9. Domnul Schiesser a introdus un „recurs de drept public” în fața Tribunalului Federal, pretinzând că decizia procurorului general era contrară art. 4 din Constituția Federală și art. 5 § 1 lit. c) și art. 5 § 3 din convenție. Acesta a calificat drept arbitrară afirmația conform căreia exista riscul ca acesta să distrugă probele și a contestat că procurorul districtual era un „magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare”, în sensul art. 5 § 3.

Prin hotărârea din 14 iulie 1976, Tribunalul Federal (Camera de drept public) a respins recursul. Acesta a admis că existau motive să se creadă că reclamantul ar putea distruge probele dacă ar fi fost eliberat. De asemenea, instanța a considerat că, întrucât circumstanțele permiteau în mod evident ca reclamantul să fie suspectat de săvârșirea unor furturi, nu fusese încălcat art. 5 § 1 lit. c). În ceea ce privește art. 5 § 3, Tribunalul Federal, după ce a constatat că interpretarea acestei dispoziții era controversată în cadrul doctrinei, a hotărât:

„Principalul criteriu pentru a atribui unei anumite activități un caracter «judiciar» îl reprezintă independența organelor care acționează în această calitate în raport cu alte autorități ale statului și alte persoane care dețin funcții legate de administrarea justiției, precum și în raport cu alte instituții și organizații din sectorul public...

Totuși, formularea art. 5 § 3 din convenție demonstrează că nu concepe calitatea de judecător sau de independență judiciară în lumina principiului separării puterilor... Singura interpretare posibilă a acestui articol este că și organele care sunt administrative în virtutea poziției lor îndeplinesc cerințele convenției în măsura în care exercită atribuții judiciare, adică acționează independent atunci când pronunță hotărâri în această calitate. Astfel, în conformitate cu art. 5 § 3 ..., factorul decisiv înainte de toate nu este poziția ocupată în organizarea statului, ci atribuția care trebuie să fie exercitată. Cu alte cuvinte, această dispoziție nu exclude, în principiu, exercitarea simultană de către una și aceeași persoană a unor funcții diferite, și anume funcții în materie de cercetare penală, precum și în alte domenii ale administrării justiției penale...”

În sprijinul acestei interpretări, Tribunalul Federal a subliniat că, spre deosebire de art. 5 § 3, la art. 5 § 4 se folosește termenul „tribunal”. Un alt argument a fost extras de la art. 6 § 1:

„Există motive întemeiate pentru a se presupune că, dacă autorii convenției ar fi dorit să îi confere inculpatului o garanție atât de extinsă în ceea ce privește independența și imparțialitatea autorității competente, aceștia ar fi utilizat la art. 5 § 3 o formulare identică celei de la art. 6 § 1”, și anume „o instanță independentă și imparțială”.

În ceea ce privește atribuțiile procurorului districtual, Tribunalul Federal a precizat că acesta este atât o autoritate de cercetare penală (Ermittlungs- und Untersuchungsbehörde), aflată sub supravegherea procurorului general, cât și - în cauzele înaintate unui judecător unic sau unui tribunal districtual - o autoritate de urmărire penală. În prezenta cauză, procurorul districtual acționase în calitate de autoritate de cercetare penală, fiind obligat, în temeiul art. 31 StPO, să adune la fel de temeinic probele în favoarea sau împotriva inculpatului. Din aceasta, Tribunalul Federal a dedus:

„Nu are prea mare importanță faptul că procurorul districtual face parte din ierarhia administrativă și, prin urmare, reprezintă o autoritate administrativă în virtutea poziției pe care o ocupă în organizarea statului... În etapa cercetării, acesta îndeplinește în fapt o funcție judiciară și nu exercită nicio activitate administrativă... În plus, din norma privind alegerea procurorilor districtuali de către popor reiese ... că legiuitorul a dorit să îi asigure acestui organ un anumit grad de independență în raport cu puterea executivă și administrativă, chiar și în ceea ce privește procedura de numire a acestuia.

Această opinie nu este contrazisă de faptul că, în cursul cercetării penale, parchetul districtual poate primi de la parchetul general directive atât în ceea ce privește exercitarea activităților sale în general, cât și cazuri specifice (deschiderea, desfășurarea și încheierea cercetării). Elementul decisiv este acela că, atunci când acționează în calitate de organ de control în cursul cercetării, parchetul general exercită, de asemenea, o funcție judiciară de cercetare; numai în cazul în care și atunci când cauza este trimisă spre judecare parchetul își asumă rolul de procuror și, prin urmare, devine parte la procedură.”

(b) Prelungirea arestării preventive a domnului Schiesser

10. La 20 aprilie 1976, Președintele Camerei de urmărire penală (Anklagekammer) a Curții de Apel a Cantonului Zürich a decis că domnul Schiesser ar trebui să rămână în arest până la 18 mai. Reclamantul a introdus o plângere fără succes, întâi în fața camerei respective, care a confirmat ordonanța președintelui la 10 mai, și ulterior în fața Tribunalului Federal, care a respins „recursul de drept public” al acestuia la 25 mai 1976.

Între timp, arestul preventiv al domnului Schiesser a fost prelungit în temeiul art. 51 StPO. În cele din urmă, acesta a fost eliberat la 12 iulie 1976.

11. Având în vedere gravitatea acuzațiilor aduse reclamantului (furturi cu o valoare de peste 30 000 FS), Curtea de Apel a Cantonului Zürich era competentă în materie; rechizitoriul trebuia să fie redactat de parchetul general care reprezenta Ministerul Public în proces (a se vedea infra, pct. 14). În schimb, cercetarea a fost desfășurată de un procuror ordinar districtual.

La 11 mai 1978, curtea de apel a condamnat reclamantul la o pedeapsă de șaptesprezece luni de închisoare, cu suspendare de patru ani, pentru furt calificat în calitate de membru al unei bande (art. 137 din Codul penal elvețian).

2. Statutul și atribuțiile procurorului districtual

12. Cantonul Zürich este împărțit în unsprezece districte, fiecare având un parchet care include unul sau mai mulți procurori. La momentul faptelor, statutul și atribuțiile procurorilor erau stabilite de Legea privind organizarea judiciară din 29 ianuarie 1911 (Gerichtsverfassungsgesetz, denumită în continuare GVG); de atunci, aceasta a fost înlocuită de o lege din 13 iunie 1976, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1977 și care, în esență, reia prevederile legii din 1911.

13. Procurorii districtuali ordinari sunt aleși prin vot universal pentru un mandat a cărui durată a fost stabilită la trei ani de legea din 1911 (art. 99 GVG) și extinsă la patru ani de legea din 1976. Deși orice cetățean poate să candideze la această funcție, cel mai adesea candidații sunt avocați care au absolvit studii universitare și au beneficiat de o formare practică în cadrul instanțelor, industriei, administrației publice sau profesiilor juridice. Dacă este necesar, Guvernul Cantonal numește procurori districtuali speciali pentru o anumită perioadă (art. 100 și 106 GVG).

14. Procurorul districtual este subordonat procurorului general care, la rândul său, este subordonat Departamentului Justiție și Guvernului (Regierungsrat) Cantonului Zürich. Procurorul districtual este autoritatea de urmărire penală în fața judecătorului unic în materie penală și în fața tribunalelor districtuale în cauze care privesc infracțiunile minore și de o gravitate medie; în fața instanțelor cantonale superioare (Curtea de Apel și Curtea cu jurați – art. 93 GVG), această funcție este îndeplinită de procurorul general. Procurorul districtual are, de asemenea, puterea de a emite o ordonanță de sancționare (Strafbefehl) dacă învinuitul și-a recunoscut vina și dacă se consideră suficientă o amendă sau o pedeapsă cu închisoarea de maxim o lună (art. 317 StPO); totuși, persoana în cauză, precum și procurorul general au dreptul să conteste (Einsprache) ordonanța respectivă (art. 321 StPO).

15. Cercetarea cauzelor penale este de competența autorităților de urmărire penală (art. 94 GVG). Cercetarea este efectuată de procuror, cu excepția cazurilor în care aceasta este încredințată de lege procurorului general sau unui judecător (art. 25 StPO). Procurorul districtual poate emite un mandat de arestare (Verhaftsbefehl – art. 55 StPO, pe care este

obligat să îl motiveze; acesta trebuie să audieze suspectul arestat în termen de douăzeci și patru de ore (art. 64 StPO). În cursul primului interogatoriu, la care avocatul suspectului nu este de regulă prezent, suspectul trebuie să fie informat clar cu privire la motivele care stau la baza suspiciunilor la adresa acestuia (art. 65 StPO) și cu privire la existența dreptului de a introduce plângere împotriva mandatului de arestare (Circulara din 1956 a Parchetului General). Directiva nr. 219 (Culegere de circulare adresate de parchetul general parchetelor districtuale, 1968 - Sammlung der Kreisschreiben der Staatsanwaltschaft an die Bezirksanwaltschaften von 1968) specifică faptul că acest interogatoriu nu trebuie considerat o pură formalitate. Directiva nr. 58 interzice procurorului districtual să delege subordonaților acestuia competența sa de interogare.

16. Arestarea preventivă dispusă de procurorul districtual nu poate depăși paisprezece zile; această perioadă poate fi prelungită de președintele tribunalului districtual sau, în cazurile care sunt de competența Curții cu jurați, Președintele camerei de urmărire penală a curții de apel (art. 51 StPO).

17. Procurorul districtual rămâne sub controlul procurorului general în ceea ce privește atât deschiderea, cât și desfășurarea cercetării. Procurorul general este autorizat să emită directive adresate acestuia (art. 27 StPO) și trebuie să fie informat cu privire la toate infracțiunile grave (Directiva nr. 100). Departamentul Justiție sau Guvernul Cantonului Zürich poate solicita procurorului general să prezinte un raport privind deschiderea și desfășurarea procedurii penale (Strafprozess) și îi poate da acestuia ordine și instrucțiuni speciale (besondere Aufträge und Weisungen – art. 28 StPO). Guvernului cantonal trebuie să i se prezinte un raport în cazul în care este vorba despre o procedură care are o importanță politică (art. 29 StPO).

În plus, prim-procurorul general (erster Staatsanwalt) efectuează de două ori pe an inspecții, cu unicul scop de a accelera procedurile.

În practică, de peste treizeci de ani, procurorii districtuali nu primesc de la procurorul general ordine sau instrucțiuni speciale cu privire la competența lor în materie de arestare a persoanelor particulare.

Odată încheiată cercetarea, orice procuror districtual care are în vedere eliberarea unui acuzat trebuie să informeze procurorul general cu privire la aceasta în cazul în care urmărirea penală este de competența acestuia din urmă (Directiva nr. 17).

18. În cazul în care nu a fost dispusă încetarea urmăririi penale, procurorul districtual sau procurorul general devine parte la procedura penală; atunci când redactează rechizitoriul, acesta trebuie totuși să ia în considerare și elementele care pledează în favoarea inculpatului și să nu se limiteze la sublinierea elementelor care militează împotriva acestuia (art. 178 StPO).

Procedura în fața Comisiei

19. În cererea sa din 15 noiembrie 1976 adresată Comisiei, domnul Schiesser a pretins că a fost încălcat art. 5 § 3 din convenție, în măsura în care procurorul districtual putea fi considerat „magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare”, în sensul acestei dispoziții.

20. Comisia a admis cererea la 12 iulie 1977. Ulterior, reclamantul a invocat și art. 5 § 4, pe motiv că acesta nu avusese dreptul să introducă o acțiune în fața unei instanțe pentru ca aceasta să se pronunțe rapid cu privire la legalitatea detenției sale.

21. În raportul Comisiei din 9 martie 1978, aceasta își exprimă avizul:

- cu nouă voturi la cinci, că nu a fost încălcat art. 5 § 3 din convenție;
- cu unsprezece voturi la unu, cu două abțineri, că nu are obligația să se pronunțe cu privire la temeinicia capătului de cerere referitor la art. 5 § 4, având în vedere că reclamantul nu a epuizat căile de atac interne în sensul art. 26.

Raportul conține o opinie separată comună a cinci membri ai Comisiei.

Argumente finale prezentate Curții

22. În memoriul din 30 octombrie 1978, Guvernul i-a solicitat Curții: "1. să hotărască că art. 5 § 3 din convenție nu a fost încălcat în prezenta cauză;

2. să hotărască că acuzația reclamantului privind încălcarea art. 5 § 4 din convenție, formulată ulterior deciziei de admisibilitate a Comisiei, este incompatibilă cu obligația care derivă din art. 26 din convenție".

Agentul guvernamental a repetat aceste argumente la ședința din 23 ianuarie 1979.

23. La rândul său, delegatul principal al Comisiei a solicitat Curții „să constate că nu are competența de a se pronunța cu privire la încălcarea art. 5 § 4 în prezenta cauză”.

În drept

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 5 § 3

24. Art. 5 § 3 din convenție se citește după cum urmează:

„Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol, trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.”

Dl. Schiesser susține că procurorul districtului Winterthur nu poate fi considerat drept un „magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare”.

Atunci când au înaintat cauza Curții, Comisia și Guvernul i-au solicitat acesteia să hotărască dacă arestarea preventivă a reclamantului a încălcat dreptul garantat de dispoziția menționată anterior.

25. În prezenta cauză, nu se ridică nicio problemă în temeiul paragrafului 1 lit. c) și al paragrafului 2 din art. 5 sau în lumina primei și ultimei părți a paragrafului 3 („adusă de îndată”, „judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii”; a se vedea, *mutatis mutandis*, hotărârea Wemhoff din 27 iunie 1968, Seria A nr. 7, p. 21); Curtea are sarcina de a stabili numai dacă respectivul procuror avea calitatea de „magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare”.

26. Această din urmă expresie are trei componente.

A doua componentă („împuternicit prin lege cu exercitarea”) nu ridică nicio dificultate: procurorul districtului Winterthur a exercitat în prezenta cauză atribuții care îi sunt conferite de legislația cantonală (a se vedea supra, pct. 7, 12 și 15-17); acest lucru nu este contestat nici de Comisie, nici de Guvern și nici de reclamant.

Prima și a treia componentă („magistrat”, „atribuții judiciare”) trebuie să fie examinate împreună.

27. Prevăzând că o persoană arestată trebuie să fie adusă de îndată în fața unui „judecător” sau „a altui magistrat”, art. 5 § 3 oferă statelor contractante posibilitatea de a alege între două categorii de autorități. O astfel de opțiune implică faptul că aceste două categorii nu sunt identice. Totuși, Convenția le menționează în aceeași frază și pornește de la ideea că aceste autorități îndeplinesc funcții similare; astfel, aceasta recunoaște în mod clar existența unei anumite analogii între „judecător” și „magistrat”. În plus, dacă această interpretare nu ar fi valabilă, nu ar exista nicio explicație pentru includerea adjectivului „altui”. 28. Termenii „magistrat” din franceză și, chiar mai mult, „officer” din engleză au în mod evident un sens mai larg decât „juge” și „judge”.

De asemenea, exercitarea de „atribuții judiciare” nu se limitează în mod necesar la judecarea de litigii. În multe state contractante, magistrații (magistrats, officers) și chiar judecătorii exercită astfel de atribuții fără să pronunțe hotărâri, de exemplu membrii Ministerului Public și judecătorii de instrucție.

O analiză literală sugerează astfel că art. 5 § 3 include magistrații din cadrul departamentelor parchetului, precum și judecătorii din instanță (les magistrats du parquet comme ceux du siège).

29. În ceea ce privește contextul termenilor care trebuie interpretați, Guvernul și Comisia subliniază că, în ansamblu, în art. 5 se folosesc expresii de două tipuri, unul precis – „tribunal” [paragraful 1 lit. a) și b), paragraful 4] și „judecător” (paragraful 3) - și celălalt destul de vag – „autoritate judiciară competentă” [paragraful 1 lit. c)] și „magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare” (paragraful 3. Aceștia consideră că este rezonabil să se deducă din acest lucru faptul că primul tip de expresii implică cerințe mai stricte decât al doilea tip.

Curtea este de acord cu această opinie, dar ține să evidențieze limitele distincției astfel stabilite.

Având în vedere că paragraful 1 lit. c) formează un întreg cu paragraful, expresia „autoritatea judecătorească competentă” este un sinonim, în formă abreviată, al expresiei „judecător sau alt magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare” (hotărârea Lawless din 1 iulie 1961, seria A nr. 3, p. 52; hotărârea Irlanda împotriva Regatului Unit din 18 ianuarie 1978, Seria A nr. 25, p. 75, pct. 199).

În prezenta cauză, compararea paragrafelor 3 și 4 ale art. 5 poate fi mai utilă: spre deosebire de paragraful 3, paragraful 4 impune intervenția unui „tribunal”. Pentru a putea fi considerat un „tribunal”, un organ trebuie în special să fie independent de puterea executivă și de părți (hotărârea Neumeister din 27 iunie 1968, seria A nr. 8, p. 44; hotărârea De Wilde, Ooms și Versyp din 18 iunie 1971, seria A nr. 12, p. 41, pct. 78), dar acest lucru este valabil și în ceea ce privește termenul „magistrat” menționat în paragraful 3: dacă „atribuțiile judiciare” pe care magistratul trebuie să le exercite, spre deosebire de obligațiile acestuia stabilite în paragraful 4, nu trebuie să aibă un caracter judecătoresc („un caractère juridictionnel”), totuși aceste atribuții nu pot fi concepute dacă persoana împuternicită nu este independentă (a se vedea infra, pct. 31).

30. Sensul general al expresiei în cauză (a se vedea supra, pct. 28), interpretat în contextul său (a se vedea pct. 29), este în concordanță cu obiectul și scopul art. 5, cu privire la care Guvernul și Comisia împărtășesc aceeași opinie.

Conform Guvernului, scopul art. 5 § 3 este de a garanta imparțialitatea și obiectivitatea persoanei în fața căreia va fi adusă persoana în cauză. În plus, Guvernul consideră că înfățișarea în fața unui judecător sau a altui magistrat are ca scop protejarea oricărei persoane împotriva oricărei arestări și detenții nejustificate.

Pentru Comisie, obiectul dispoziției în cauză este de a oferi persoanelor private de libertate o garanție specială: recurgerea nu la o anumită instituție, și anume un tribunal, ci la o procedură judiciară.

În opinia Curții, art. 5 este destinat să garanteze că nicio persoană nu este privată de libertate în mod arbitrar (a se vedea *Winterwerp* din 24 octombrie 1979, seria A nr. 33, p. 16, pct. 37). Din acest scop global decurge, în domeniul reglementat de paragraful 4, necesitatea de a urma o procedură care are un „caracter judiciar” și oferă „garanții corespunzătoare tipului de privare de libertate în cauză”, fără de care ar fi imposibil să se vorbească despre un „tribunal” (hotărârea *De Wilde, Ooms and Versyp*, citată anterior, p. 40-41, pct. 76). La rândul său, „magistratul” la care se face referire în paragraful 3 trebuie să ofere garanții corespunzătoare atribuțiilor „judiciare” care îi sunt conferite prin lege.

31. Rezumând, termenul „magistrat” nu este identic cu termenul „judecător”, dar totuși este necesar să aibă unele caracteristici ale acestuia din urmă, adică trebuie să îndeplinească anumite condiții, fiecare din ele constituind o garanție pentru persoana arestată.

Prima condiție este independența în raport cu puterea executivă și cu părțile (a se vedea, *mutatis mutandis*, hotărârea *Neumeister*, citată anterior, p.44). Acest lucru nu înseamnă că „magistratul” nu poate fi subordonat, într-o anumită măsură, altor judecători sau magistrați, cu condiția ca aceștia să se bucure, la rândul lor, de o independență similară.

În plus, în temeiul art. 5 § 3, există o cerință procedurală și una de fond. Cerința procedurală impune „magistratului” obligația de a audia el însuși persoana adusă în fața sa (a se vedea, *mutatis mutandis*, hotărârea *Winterwerp*, citată anterior, p. 24, pct. 60); cerința de fond îi impune acestuia obligația de a examina circumstanțele care militează pentru sau împotriva detenției, de a se pronunța, conform unor criterii juridice, dacă există sau nu motive pentru a justifica detenția și de a dispune eliberarea persoanei în cauză dacă nu există astfel de motive (hotărârea *Irlanda împotriva Regatului Unit*, citată anterior, p. 76, pct. 199).

Atunci când verifică dacă sunt îndeplinite aceste diverse condiții, Curtea nu trebuie să abordeze problemele care nu se ridică în speță, de exemplu dacă un magistrat este apt, în virtutea pregătirii sau a experienței sale, să exercite atribuții judiciare.

32. În prezent, Curtea are obligația de a se asigura că procurorul districtului Winterthur i-a oferit într-adevăr domnului Schiesser garanțiile inerente noțiunii al cărei sens l-a precizat anterior.

În opinia sa, sunt necesare două constatări preliminare.

În primul rând, statutul procurorului districtual și atribuțiile acestuia în materie de arestare preventivă sunt stabilite detaliat în Legea privind organizarea judiciară din 29 ianuarie 1911 (GVG), Codul de procedură penală din 4 mai 1919 (StPO) și Culegerea de circulare adresate de parchetul general parchetelor districtuale, din 1968 (a se vedea supra, pct. 12-18). În special, StPO stabilește clar motivele și procedura de arestare a unei persoane și, în prezenta cauză, decizia procurorului s-a bazat pe codul respectiv (a se vedea supra, pct. 7). În al doilea rând, reclamantul nu pretinde că nu a fost respectat dreptul cantonal. Astfel cum subliniază Comisia, acesta nu susține că procurorul districtului Winterthur nu a acționat independent sau nu a ținut seama, astfel cum se impune la art. 31 StPO, de fiecare element care pledează pentru sau împotriva unei măsuri privative de libertate. Domnul Schiesser nu pretinde nici că magistratul în cauză nu a motivat mandatul acestuia de arestare, astfel cum se prevede într-o circulară din 1956 emisă de parchetul general. Prin urmare, acesta contestă însăși legislația Cantonului Zürich.

În acest sens, Curtea reamintește jurisprudența sa consacrată: atunci când este sesizată cu o cauză la originea căreia se află o cerere depusă în temeiul art. 25 din convenție, Curtea nu are obligația de a examina în abstract norme, ci trebuie, în măsura posibilă, să își limiteze examinarea la modalitatea în care legislația Cantonului Zürich a fost aplicată în circumstanțele specifice cauzei (a se vedea, *inter alia*, hotărârea *Marckx* din 13 iunie 1979, seria A nr. 31, p. 13, pct. 27).

33. Domnul Schiesser și minoritatea Comisiei susțin că procurorul districtual nu oferă garanțiile necesare pentru independență, din două motive: în primul rând, acesta joacă în anumite cazuri rolul unei autorități de urmărire penală; în al doilea rând, acesta este subordonat parchetului general și, prin intermediul acestuia, Departamentului Justiție și Guvernului Cantonului Zürich. Reclamantul susține că această afirmație este coroborată cu art. 27-29 StPO și mai multe texte care sunt incluse în Culegerea de circulare din 1968, menționată anterior, inclusiv Directivele nr. 100 și 171 (a se vedea supra, pct. 14 și 17).

34. În ceea ce privește primul aspect (urmărirea penală), Curtea evidențiază faptul că, în prezenta cauză, procurorul districtual a intervenit exclusiv în calitatea sa de autoritate de cercetare, examinând dacă domnul Schiesser ar trebui sau nu să fie acuzat și arestat preventiv și, ulterior, instrumentând dosarul, cu obligația de a aduna la fel de temeinic probe în

favoarea sa și pe cele împotriva sa (art. 31 StPO). Acesta nu și-a asumat calitatea de procuror: nici nu a redactat rechizitoriul, nici nu a reprezentat Ministerul Public în fața instanței de judecată (a se vedea supra, pct. 11). Prin urmare, acesta nu a exercitat simultan funcții de cercetare penală și funcții de urmărire penală, astfel încât Curtea nu are obligația să stabilească dacă o situație contrară ar fi fost conformă cu art. 5 § 3.

35. În ceea ce privește al doilea aspect (subordonarea), Guvernul subliniază că decizia procurorului districtului Winterthur de a-l plasa pe domnul Schiesser în arest preventiv a fost adoptată complet independent. Acesta invocă, de asemenea, practica aflată în vigoare de peste treizeci de ani în Cantonul Zürich, conform căreia Departamentul Justiție și procurorul general nu adresează niciodată procurorilor districtuali ordine sau instrucțiuni care privesc plasarea unui anumit suspect în detenție (a se vedea supra, pct. 17); fără îndoială că departamentul și procurorul pot să emită ocazional directive adresate procurorilor, dar acest lucru se întâmplă foarte rar și, conform doctrinei, astfel de directive trebuie să aibă ca obiect aspecte legate de legalitate și nu de caracterul oportun. Conform Guvernului, singurul scop al Culegerii de circulare din 1968 este de a asigura o aplicare uniformă a legii.

Acest argument, a cărui validitate este acceptată de Curte în lumina hotărârii sale Delcourt din 17 ianuarie 1970 (seria A, nr. 11, p. 17-18, pct. 32 paragraful al doilea), corespunde realității situației. Într-adevăr, s-a dovedit că procurorul districtului Winterthur nu a primit sfaturi sau instrucțiuni nici de la Departamentul Justiție, nici de la Guvernul Cantonului Zürich și nici de la procurorul general înainte de a plasa reclamantul în arest preventiv. În plus, reclamantul nu contestă acest lucru. De asemenea, atunci când l-a audiat pe domnul Schiesser, procurorul districtual a acționat independent, adică fără asistența sau controlul procurorului general. Având în vedere că nu a fost obligat nici să se conformeze unei ingerințe externe și nici să consulte altă autoritate, procurorul districtual și-a exercitat propria putere de decizie, conferită acestuia de lege. În aceste condiții, Curtea consideră că, în speță, acesta a oferit garanții privind independența care sunt suficiente în sensul art. 5 § 3; aceasta nu acordă o importanță reală argumentului suplimentar al Guvernului întemeiat pe procedura de numire a acestui magistrat, și anume alegerea prin vot universal.

36. În ceea ce privește garanțiile procedurale, Curtea observă, în primul rând, că atunci când reclamantul s-a predat, acesta a fost interogat personal de procurorul districtual și în termen de douăzeci și patru de ore, astfel cum impune art. 64 StPO și Directiva nr. 58 (a se vedea supra, pct. 7 și 15). Procurorul districtual i-a comunicat domnului Schiesser motivele pentru care era suspectat că săvârșise sau încercase să comită infracțiuni și l-a informat cu privire la dreptul acestuia de a formula o plângere împotriva mandatului său de arestare (art. 65 StPO și circulara din 1956; a se vedea pct. 15).

Reclamantul se plânge că avocatului acestuia nu i s-a permis să participe la interogatoriu. Acest lucru a fost confirmat de unul dintre consilierii Guvernului și de delegatul principal al Comisiei și este conform cu practica urmată în Cantonul Zürich, dar Curtea nu consideră că este incompatibil cu art. 5 § 3 din convenție, care nu impune prezența a unui avocat.

37. Imediat după interogatoriu, procurorul districtual a emis o ordonanță de arestare preventivă, întemeiată pe două din argumentele enumerate la art. 49 StPO, unul constând în existența unor motive pentru suspectarea domnului Schiesser de comiterea unei infracțiuni (a se vedea supra, pct. 7). Acesta este unul din motivele care, în temeiul art. 5 § 1 lit. c) din convenție, justifică arestarea preventivă. În plus, ordonanța a fost emisă în conformitate cu o procedură prevăzută de lege.

38. Prin urmare, Curtea consideră că procurorul districtului Winterthur a oferit în speță garanțiile privind independența, precum și garanțiile procedurale și de fond inerente noțiunii de „magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare”. Prin urmare, nu a fost încălcat art. 5 § 3.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 5 § 4

39. După ce Comisia a admis cererea sa, domnul Schiesser s-a plâns acesteia de o pretinsă încălcare a art. 5 § 4, care prevede:

„Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau detenție are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității detenției sale și să dispună eliberarea sa dacă detenția este ilegală.”

În fapt, acesta a pretins că a fost privat de acest drept, având în vedere că, în cursul perioadei de paisprezece zile de la arestarea sa, acesta a putut introduce plângere doar în fața procurorului general, în conformitate cu Codul de procedură penală al Cantonului Zürich.

40. În raportul său, Comisia își exprimă opinia conform căreia, deoarece convenția este încorporată în dreptul elvețian și prevalează asupra legislației cantonale, domnul Schiesser ar fi trebuit să ridice această problemă în fața Tribunalului Federal. Conform Comisiei, având în vedere că reclamantul nu a procedat astfel, acesta nu a epuizat căile de atac interne în această privință.

Atunci când au sesizat Curtea, Comisia și, ulterior, Guvernul i-au solicitat Curții să hotărască dacă reclamantul putea totuși să invoce art. 5 § 4. În cursul ședinței, delegatul principal a solicitat Curții, din cauza faptului că nu a respectat art. 26 să își declină competența de a examina pe fond capătul de cerere referitor la art. 5 § 4. La rândul său, agentul guvernamental a confirmat argumentul menționat în memoriul Guvernului; acesta a solicitat Curții să hotărască „că acuzația reclamantului privind încălcarea art. 5 § 4 ..., formulată ulterior deciziei de admisibilitate a Comisiei, este incompatibilă cu obligația care derivă din art. 26 ...”.

41. Curtea consideră că, în ceea ce privește aspectul aflat în discuție, raportul Comisiei echivalează, în esență, cu o decizie implicită de inadmisibilitate, deși nu face referire în mod expres la art. 29 § 1 și nici la art. 27 § 3. În plus, Curtea constată că, în speță, acuzația în cauză nu este un simplu motiv sau argument juridic, ci un capăt de cerere separat, care depășește cadrul cauzei cu care a fost sesizată. În lumina jurisprudenței sale referitoare la acest subiect, Curtea concluzionează, că examinarea deciziei implicite menționate anterior nu este de competența sa (a se vedea, *mutatis mutandis*, hotărârea Delcourt, citată anterior, p. 20, pct. 40; hotărârea De Wilde, Ooms și Versyp, citată anterior, p. 30, pct. 51; hotărârea Handyside din 7 decembrie 1976, seria A nr. 24, p. 19-20, pct. 41; hotărârea Irlanda împotriva Regatului Unit, citată anterior, p. 63, pct. 157; hotărârea Winterwerp, citată anterior, p. 27-28, pct. 71-72).

Pentru aceste motive, Curtea

1. Hotărăște, cu cinci voturi la două, că nu a fost încălcat art. 5 § 3;
2. Hotărăște, în unanimitate, că nu are competența de a examina capătul de cerere referitor la art. 5 § 4.

Redactată în limbile engleză și franceză, textul în limba franceză fiind autentic, la Palatul Drepturilor Omului de la Strasburg, la patru decembrie o mie nouă sute șaptezeci și nouă.

Pentru președinte
Rolv RYSSDAL
Judecător

Marc-André EISSEN
Grefier

Opiniile separate și disidente ale judecătorilor Ryssdal și Evrigenis sunt anexate la prezenta hotărâre, în conformitate cu art. 51 § 2 (art. 51-2) din convenție și art. 50 § 2 din Regulamentul Curții.

R. R.
M.-A. E.

OPINIA SEPARATĂ A DOMNULUI JUDECĂTOR RYSSDAL

Nu pot să fiu de acord cu concluzia majorității Curții, conform căreia nu a fost încălcat art. 5 § 3 din convenție în prezenta cauză.

Obiectul și scopul art. 5 este de a oferi garanții specifice pentru protejarea libertății individuale. Este fundamental ca nicio persoană să nu fie privată de libertatea sa, cu excepția cazului în care acest lucru este hotărât pe baza unor motive foarte clare prevăzute de lege. De asemenea, este fundamental ca o astfel de decizie să fie adoptată de o autoritate imparțială și independentă, în conformitate cu o procedură prevăzută de lege. În materie penală, acest lucru se aplică nu numai detenției persoanelor condamnate, ci și arestului preventiv.

Sigur că ar fi preferabil să existe obligația ca orice persoană arestată din cauza suspiciunii că ar fi săvârșit o infracțiune să fie adusă de îndată înaintea unui judecător și ca instanțele să fie singurele competente să se pronunțe cu privire la motivele care militează pentru și împotriva arestului preventiv. Totuși, art. 5 § 3 din convenție oferă statelor contractante posibilitatea de a alege dacă persoanele arestate trebuie aduse înaintea unui „judecător” sau înaintea „altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare”. Această formulare nu este foarte clară și este greu de zis ce sens are dacă este analizată în afara contextului său. Aici trebuie luat în considerare raportul dintre prevederile art. 5 § 3 și ale art. 5 § 4. În conformitate cu art. 5 § 4, orice persoană privată de libertate prin arestare sau detenție „are dreptul să introducă recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt...”. Prin urmare, paragraful 4 impune în mod expres intervenția unui tribunal. Atât formularea paragrafului 3, cât și raportul dintre paragrafele 3 și 4 par să sprijine opinia conform căreia art. 5 § 3 nu impune pentru „magistratul” pe care îl menționează același tip de caracteristici judiciare ca în privința „judecătorului”.

Totuși, statele contractante nu pot beneficia de o libertate totală în ceea ce privește persoanele pe care le pot autoriza să adopte decizii privind arestul preventiv. Scopul art. 5 § 3 este să stabilească un sistem de control judecătoresc și, astfel, să acorde garanții specifice persoanelor private de libertatea lor. Dacă un stat contractant încredințează această atribuție judiciară unui „magistrat”, altul decât un judecător, este necesar ca acest „alt magistrat” să nu fie dependent sau controlat de administrație și să poată fi considerat independent și imparțial. Privarea unei persoane de libertate este o măsură foarte serioasă și scopul art. 5 § 3 este să ofere o protecție maximă libertății individuale.

Separarea autorităților de urmărire penală de puterea judecătorească este un principiu fundamental. Consider că acest principiu ar trebui să fie aplicat în interpretarea art. 5 § 3 din convenție și că un magistrat care acționează în calitate de autoritate de urmărire penală nu poate fi considerat drept „magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare”, în sensul art. 5 § 3.

În opinia mea, procurorul districtului Winterthur, a cărui activitate principală constă în cercetarea și urmărirea penală și care, în această calitate, acționează sub supravegherea celei mai înalte autorități de urmărire penală, nu îndeplinește cerințele de la art. 5 § 3. Nu consider decisiv faptul că, în speță, procurorul districtual nu a acționat în calitate de autoritate de urmărire penală. Nu se știa clar faptul că acesta nu urma să acționeze în această calitate – cu siguranță nu era clar pentru reclamant – atunci când procurorul districtual a dispus plasarea în arest preventiv a reclamantului. Consider că sarcina principală a procurorului districtual –

aceea de urmărire penală – este incompatibilă cu atribuțiile judiciare prevăzute la art. 5 § 3, și anume adoptarea de decizii cu privire la arestul preventiv.

Pentru aceste motive, am ajuns la concluzia că, în prezenta cauză, a fost încălcat art. 5 § 3 din convenție.

OPINIA SEPARATĂ A DOMNULUI JUDECĂTOR EVRIGENIS

(Traducere)

Am votat pentru existența unei încălcări a art. 5 § 3 din convenție. În opinia mea, procurorul districtului Winterthur nu poate fi considerat drept un „magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare” (în textul în limba franceză: „un magistrat habilité par la loi à exercer des fonctions judiciaires”), în sensul art. 5 § 3. Motivele mele sunt următoarele:

(a) Autorizația de exercitare a unor atribuții „judiciare” (fonctions „judiciaires”/„judicial” power) înseamnă, în sensul art. 5 § 3, competența de a exercita atribuții (fonctions/powers) caracteristice puterii judecătorești. Mă refer la atribuții care disting în mod clar un judecător de alți magistrați care acționează, în general, în cadrul sistemului judiciar sau al administrării justiției. În această privință, este semnificativ faptul că, în vreme ce textul în limba franceză folosește expresia „fonctions judiciaires” (tradusă literal prin expresia „judicial functions”), textul în limba engleză folosește expresia „judicial power”. La fel de semnificativ este faptul că sarcina prevăzută la art. 5 § 3 este încredințată, în primul rând, unui judecător. Termenul „judiciar” (judicial/judiciaire) din această dispoziție ar trebui, prin urmare, să fie interpretat ca având un sens restrâns. Exercițarea de atribuții judiciare (fonctions judiciaires/judicial power) înseamnă exercitarea atribuțiilor de judecător de către o autoritate care nu are în mod formal calitatea de judecător.

(b) Un procuror districtual al Cantonului Zürich este o autoritate de cercetare penală și de urmărire penală (a se vedea pct. 12 și următoarele din prezenta hotărâre). Astfel de competențe nu pot fi calificate drept „atribuții judiciare” în sensul art. 5 § 3. Acest lucru este valabil atât pentru competențele de procuror ale acestuia, cât și pentru activitățile sale de cercetare penală. Cercetarea penală, chiar și atunci când se desfășoară în condiții de independență și obiectivitate, astfel cum ar trebui să se întâmple întotdeauna, nu este o funcție care conferă în sine persoanei care o exercită statutul de judecător. Prin urmare, nu este conformă cu art. 5 § 3 din convenție afirmația conform căreia un procuror districtual al Cantonului Zürich exercită „atribuții judiciare” deoarece acționează în calitate de autoritate de cercetare. În plus, poziția pe care acesta o ocupă în cadrul structurii mecanismului judiciar în cauză și natura dependenței sale ierarhice confirmă această concluzie.

(c) În orice caz, este la fel de adevărat că art. 5 § 3 permite ca puterea de decizie în ceea ce privește arestul preventiv să fie încredințată unei autorități care deține o funcție judiciară concomitent cu alte funcții. Totuși, acest cumul de atribuții judiciare și non-judiciare nu trebuie să genereze contradicții fundamentale în ceea ce privește natura și scopul diverselor atribuții astfel cumulate. Chiar dacă, printr-o interpretare largă a expresiei „magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare”, s-ar admite că funcția prevăzută la art. 5 § 3 poate fi atribuită unei autorități care exercită în principal alte atribuții decât cele de judecător, ceea ce este esențial este faptul că aceste alte atribuții ar trebui să nu fie incompatibile cu cele de judecător. Încredințarea puterii de decizie în materie de arest preventiv unei autorități care numără printre atribuțiile sale și funcția de autoritate de urmărire penală ar fi contrară convenției. Nu are importanță dacă este necesar sau nu ca această autoritate să exercite, într-o anumită speță, cele două tipuri de atribuții. Incompatibilitatea lor este inherentă sistemului însuși și privează autoritatea în cauză de calitățile juridice și

psihologice de independență, obiectivitate și imparțialitate pe care trebuie să le posede autoritatea căreia art. 5 § 3 îi încredințează soarta persoanei private de libertatea sa.